

Φωτ. αρχείο Μονής

Iερά Μονή Οσιού

ζέστη έκοβε την ανάσα στον κάμπο της Γουμένισσας εκείνο το απομεσήμερο του Ιούλη. Η μέρα μεγάλη ακόμα, αργεί να νυχτώσει. Προσπαθούμε να σβήσουμε την δύρα μας στην δροσερή, ακατάπανη ροή της παλιάς μνημειακής βρύσης. Στο νού μου έρχονται τα λόγια παλιού φίλου απ' τη Γουμένισσα : “Κάποια φορά, όταν σε βγάλει ο δρόμος, ανηφόρισε για λίγο προς την Μονή του Οσίου Νικόδημου. Θα νοιώσεις διαφορετικά. “Τόσες φορές περαστικός από την Γουμένισσα...” Η Μονή ήταν σχεδόν πάντα στο μωαλό μου αλλά όχι στις αποφάσεις μου. Τα θέλγητρα της φύσης του Πάικου δρούσαν μόνιμα σαν ακαταμάχητες σειρήνες... Τα βήματα και του τελευταίου επισκέπτη-προσκυνητή σβήνουν στο πλακόστρωτο. Το Αρχονταρίκι μένει σωπηλό. Μισόφωτο μυστηριακό. Οι σταγόνες στεγνώνονται σιγά-σιγά απ' τα μέχρι πριν λίγο, μουσκεμένα μέτωπα. Έξω, στην μισοτελειωμένη σκηνή, μαυροντυμένοι μοναχοί σκαρφαλωμένοι στις σκαλωσιές τους, δουλεύουν ακατάπαντα. Πιο πολύ διαισθανόμαστε την παρονοία του, παρά ακούμε τα βήματά του. Ο Αρχοντάρης μοναχός μας καλησπερίζει ευγενικά και κάθεται δίπλα μας. Περιμένω ν' ακούσω απ' το σόμα του θρησκευτικές δοξασίες και κηρύγματα. Αθελά μου νιοθετώ μιά ελαφρά αμυντική στάση. Λίγα λεπτά αργότερα αρχίζω και αναφωτιέμαι: Πώς τόση σοφία μπορεί να φωλιάζει σε μία τέτοια νεότητα; Δεν τολμώ να τον ρωτήσω, έχω όμως την αίσθηση, πως ο δικός του χρόνος αξιοποιείται καλύτερα απ' το δικό μας. Ο λόγος του απλός και ήρεμος, γεμάτος αγάπη για τη φύση, τους ανθρώπους, την Δημοουργό. Ας τον απολαύσουμε.

Νικόδημου

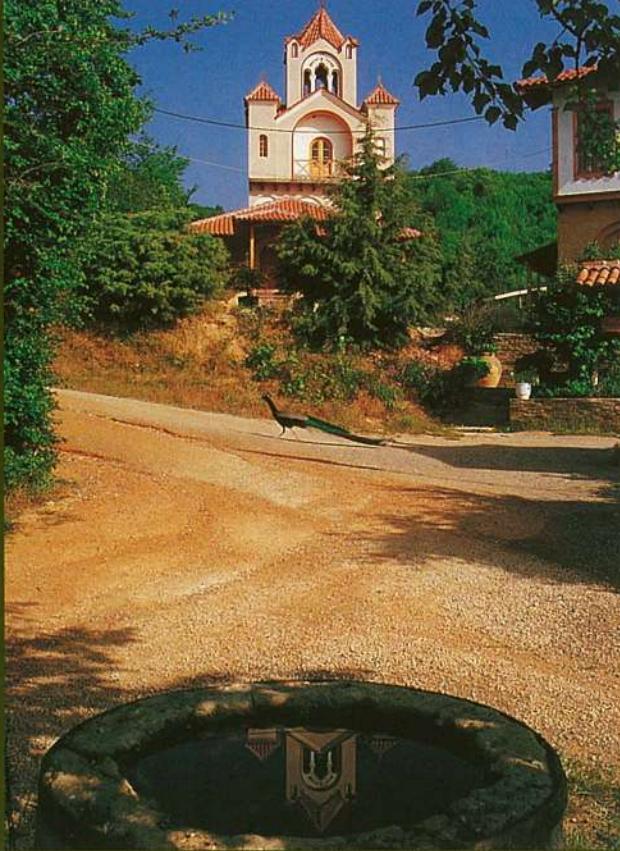
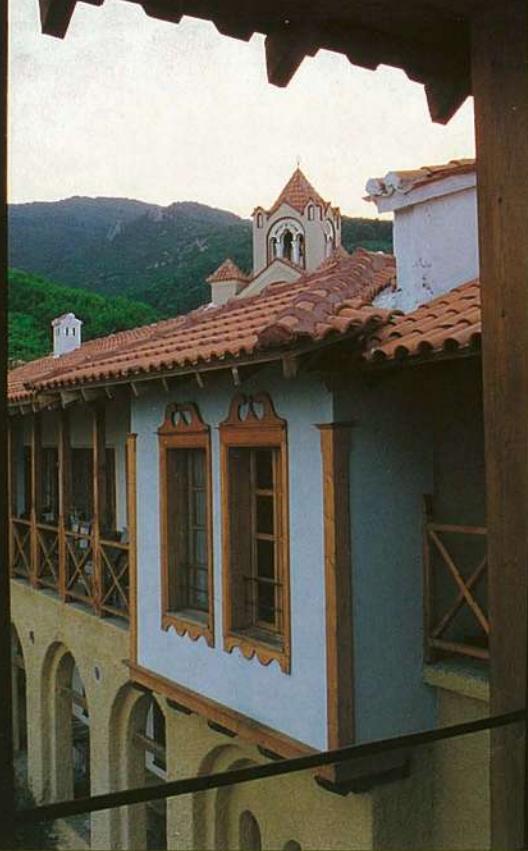

Μικρό περιγραφικό ιστορικό Ιεράς Μονής Οσίου Νικοδήμου Πενταλόφου Γουμένισσας

Λόκληρη σχεδόν η ανατολική πλευρά του όρους Πάικου - σε αντίθεση με τη δυτική πλευρά του - είναι καταπράσινη, γεμάτη από δάση καστανιάς, οξιάς και δρυός, που δημιουργούν μαγευτικά τοπία, αξεπέραστα σε φυσικό κάλλος και ομορφιά. Είναι κυριολεκτικά ένας θησαυρός μέσα στην αυλή μας, αναξιοποίητος και εν πολλοῖς άγνωστος. Σε μία από τις όμορφες πλαγιές του όρους Πάικου, σε υψόμετρο 700 περίπου μέτρων και σε απόσταση 7 χιλιομέτρων από την δημοφηγή Γουμένισσα, πάνω από τον οικισμό Πενταλόφο, βρίσκεται το Μοναστήρι του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτου. Το Μοναστήρι είναι Μετόχι της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας Αγίου Όρους και θεμελιώθηκε στις 31-8-1981. Το μοναστήρι, ως Μετόχι του Αγίου Όρους, έχει εξάρτηση και ομοιότητες μ' αυτό. Όποιος έχει επισκεφθεί έστω και μία φορά το Περιβόλι της Παναγίας, όπως ονομάζεται το Άγιον Όρος, και ανηφορίσει προς τη Μονή του Οσίου Νικοδήμου μένει έκθαμβος από την

οργιάζουσα φύση και ξεγελιέται προς στιγμή νομίζοντας ότι βρίσκεται στον Αθώνα. Θαρρείς πως βρίσκεσαι κάπου μεταξύ Αγίας Άννας και Καυσικαλυβίων στις υπώρειες του Γέρο-Αθώνα ή στις βουνοπλαγιές της βόρειας πλευράς κάπου μεταξύ Ιβήρων και Φιλοθέου. Η δημιουργία και η ανάπτυξη της Μονής Οσίου Νικοδήμου επιτεύχθηκε με την έμπνευση, τους οραματισμούς και την εργώδη προσπάθεια του ηγουμένου αρχιμανδρίτη Χρυσοστόμου και της αρχικής τριμελούς ομάδας νέων που τον πλαισίωνταν.

Είναι αλήθεια ότι δεν βοηθήθηκε, όπως και δύο θα έπρεπε, από δημόσιους φορείς στο ξεκίνημα της αυτή η προσπάθεια δημιουργίας Μονής στην ακριτική περιοχή της Παιονίας. Την απούσια αυτή της επίσημης Πολιτείας την αναπλήρωσε ο υπερβάλλων ζήλος και ο μόχθος των μοναχών και η κατανόηση και συμπαράσταση των απλών ανθρώπων, που διαισθάνονταν ότι ένα πνευματικό καταφύγιο δημιουργείται, ένα θεραπευτήριο ψυχών, μία διασημότερη αναψυχής στην πνευματικά κατάξερη και άνυδρη εποχή μας, ένα λυχνάρι που θα φέγγει τον ορθό δρόμο των σύγχρονων κουρασμένων στρατοκόπων. Μία φυσική οικολογική, αλλά και πνευματική διάσημη.

Σταθμό στην ιστορία της Μονής αποτελεί ο εορτασμός των δέκα χρόνων από το ξεκίνημά της, που έγινε το διήμερο 13-14 Ιουλίου 1991. Τότε θεμελιώθηκε το Καθολικό της Μονής - κεντρικός ναός - με την παρουσία τριών Μητροπολιτών. Είναι ένας διπλός ναός αφιερωμένος στον Άγιο Νικόδημο (το ισόγειο τμήμα του αφιερωμένο στους Αγίους Ραφαήλ, Νικόλαο και Ειρήνη). Εκεί για πρώτη φορά μεταφέρθηκε εκτός Αγίου Όρους η ιερή κάρα του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, προστάτη της Μονής, μιας μεγάλης προσωπικότητας του νεότερου ελληνισμού, του πολυγραφότερου εκκλησιαστικού συγγραφέα των 18ου και 19ου αιώνων. Ο Νάξιος στην καταγωγή Άγιος Νικόδημος, ο Αγιορείτης ήταν ο λόγιος και σοφός διδάσκαλος της

Τουρκοκρατίας, ο διδάχος του υπόδουλου Γένους των Ρωμιών, αυτός που με τα βιβλία του έθρεψε πνευματικά γενιές ολόκληρες ραγιάδων, που θωράκισε τους Ρωμιούς και τους προστάτευε από τους δύο σοβαρούς κινδύνους εκείνης της εποχής, τον εξισλαμισμό και τον εκλατινισμό

(το ίδιο έκανε με το ζωντανό κίρρυγμά του όμως και ο μέγας διδάχος του Γένους Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός), ο συντάκτης του Νέου Μαρτυρολογίου, ενδός σπουδαίου βιβλίου που με την εξιστόρηση και τον εκθειασμό του μαρτυρίου των νεομαρτύρων της Τουρκοκρατίας απσάλωνε τη θέληση των ραγιάδων να κρατήσουν την πίστη και την εθνική τους συνείδηση. Η μονή Οσίου Νικοδήμου αναπτύσσει ένα αξιέπαινο και πολυυχιδρές έργο στην περιοχή Γουμένισσας, η φήμη όμως που έχει και η επιρροή που ασκεί απλώνεται σ' ολόκληρο το χώρο της Μακεδονίας και πέραν αυτής. Σήμερα στη Μονή εγκαταβιούν 25 μοναχοί, στο σύνολό τους νέοι στην ηλικία και από τα χέρια τους περνάνε όλες οι εργασίες ανοικοδόμησης των κτισμάτων. Τα σχέδια (αρχιτεκτονικά και στατικά), οι εργασίες σκυρόματος, η κατασκευή των ξυλότυπων και ό,τι έχει σχέση με την ξυλουργική, το πελέκημα και το χίσιμο πέτρας, τα επιχρίσματα κλπ δεν είναι εργασίες άγνωστες στους μοναχούς, αφού εδώ και αρκετά χρόνια περνάνε από τα χέρια τους.

Ξακουστό είναι το αγιογραφείο της Μονής, που φημίζεται για την προσεγμένη και άριστης ποιότητας παραγωγή χειροποίητων εικόνων. Αυτή τη στιγμή η Μονή αγιογραφεί (τοιχογραφία) το ναό Κυρίλλου και Μεθοδίου Θεοσαλονίκης (στην παραλία).

Οι μοναχοί της Μονής επίσης καθώς βρίσκονται μέσα στην αγκαλιά της φύσης ασχολούνται και με αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες.

Διατηρεί επίσης η Μονή τράπεζα αίματος στο νοσοκομείο Κιλκίς, που συγκεντρώνεται από τις αιμοληψίες στο Μοναστήρι, πρωτίστως από τους μοναχούς και από φίλους της Μονής.

Η πολυεδρικότητα της δραστηριότητας της Μονής δεν περιορίζεται εδώ. Μεγάλη σημασία για την περιοχή Γουμένισσας - και όχι μόνο - έχει η λειτουργία της κατασκήνωσης Πενταλόφου από τη Μονή, με παιδιά από τη Θεσσαλονίκη τον Ιούλιο και με παιδιά του εξωτερικού τον Αύγουστο. Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η επί δεκαπενθήμερο φιλοξενία 50 ορφανών παιδιών από τη Βοσνία το 1994

και άλλων 70 παιδιών από τη Βόρεια Ήπειρο το 1995, ενώ το καλοκαίρι που μας πέρασε φιλοξένησε 65 παιδιά και νέους από την Ρωσία και τη Ρουμανία. Η Μονή Οσίου Νικοδήμου είναι χτισμένη σε μία περιοχή που παλαιά έσφυζε από αγιορείτικα μετόχια, που μετέφεραν πάντα στο λαό την ανώτερη πνευματικότητα, την ελπίδα και την υπομονή και επιμονή του Αγιορείτη μοναχού στα δύσκολα χρόνια της τουρκοκρατίας. Το 1981 η Μονή Οσίου Νικοδήμου, όταν έκαμψε την αρχή της δημιουργίας της ανανέων μία παλαιά και συνάρμα ξεχασμένη συνήθεια, το φως του Αγίου Όρους να μεταλαμπαδεύεται στο λαό με τα μετόχια. Το μήνυμα του Αγίου Όρους, μήνυμα αλήθειας, αγάπης και ζωής, περνάει μέσα από τα αγιορείτικα μετόχια στον άνυδρο, ψεύτικο και ανέραστο κόσμο μας.

Σήμερα η παγκοσμιοποίηση είναι ήδη μία εν δυνάμει πραγματικότητα και τα προβλήματα που δημιουργούνται είναι σχεδόν κοινά σ' όλες τις ανθρώπινες κοινωνίες.

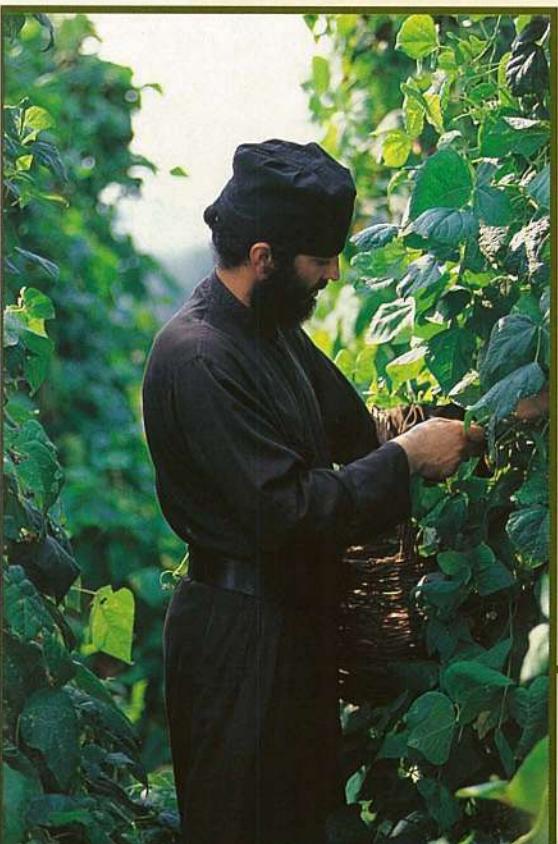
“Σήμερα δεν αντιμετωπίζουμε

στη χώρα μας σοβαρό πρόβλημα
επιβίωσης, αλλά βίωσης,
πρόβλημα ποιότητα ζωής,
αξιών και αρχών”

Σήμερα δεν αντιμετωπίζουμε στη χώρα μας σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης, αλλά βίωσης, πρόβλημα ποιότητα ζωής, αξιών και αρχών πολλοί από τους θεοφόρους έχουν καταρρεύσει και μαζί μ' αυτούς απειλείται με ολοκληρωτική κατάρρευση και αυτό που λέμε πολιτισμό.

Τα συσσωρευμένα προβλήματα του ανθρώπου, δεν είναι άσχετα με τα προβλήματα που εδώ και κάποια χρόνια αντιμετωπίζει η φύση (τα οικολογικά). Μάλιστα για τους μοναχούς το οικολογικό πρόβλημα είναι πρώτιστα πνευματικό πρόβλημα του ανθρώπου. Η ορθόδοξη-μοναχική πνευματικότητα της Ανατολής έχει τον ασκητικό και λιτό τρόπο ζωής ως ιδανικό, ο οποίος αρκείται στα αναγκαία για την επιβίωση και δεν κάνει σκοπό της ζωής την υλιστική ευζωία, την άνεση και την καλοπέραση.

Ο υλιστικός τρόπος ζωής, η λατρεία του κέρδους και η επιθυμία της εξουσίας, οδήγησαν - και οδηγούν - τον άνθρωπο σε καταπόνηση του φυσικού περιβάλλοντος, κατασπατάληση και εξάντληση των φυσικών πόρων της γης, στη μόλυνση και υποβάθμιση της φύσης, που αυτά με τη σειρά τους έχουν αρνητικές επιπτώσεις για την ίδια τη ζωή του ανθρώπου ή ακόμη περισσότερο, στο μέλλον ίσως να θέσουν σε αμφισβήτηση ακόμη και την επιβίωσή του.

Για την ορθόδοξη πνευματικότητα και ειδικά την ασκητική του ορθόδοξου μοναχισμού ο άνθρωπος - αλλά και η φύση που συμπορεύεται μαζί του και την ακολουθούν οι συνέπειες, καλές ή κακές, των έργων του ανθρώπου - υποφέρει από τα πάθη του, που τον οδηγούν στην τυραννία του εαυτού του, των συνανθρώπων του και του φυσικού περιβάλλοντος. Τα τρία βασικά πάθη, που είναι και γεν-

του με τον τριαδικό Θεό είναι η ουσία των υπαρξιακών, των κοινωνικών και των οικολογικών προβλημάτων. Γ' αυτό και στα ορθόδοξα μοναστήρια που λειτουργούν σύμφωνα με την πνευματικότητα της Ορθοδοξίας παρατηρείται υψηλή πνευματικότητα, επίτευξη του κοινωνικού ιδεώδους της κοινοκτημοσύνης και διάσωση-συντήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

νήτριες των υπολοίπων παθών, είναι η φιληδονία, η φιλοδοξία και η φιλαργυρία. Ο ορθόδοξος μοναχός προσπαθεί να περιορίσει και να εξαλείψει όχι μονάχα τις υλικές εκδηλώσεις αυτών των παθών, αλλά και την ενέργειά τους στη ψυχή του. Αναμφισβήτητα η κυριαρχία αυτών των παθών και η εξύψωσή τους σε βιοθεωρία και ιδεολογία (η μανία της καλοπέρασης, της διάκρισης και προβολής και του χρήματος) δημιουργεί τα προσωπικά, τα κοινωνικά και τα οικολογικά προβλήματα. Η εμπαθής δηλαδή και κτητική θεώρηση από τον άνθρωπο του συνανθρώπου του και της κτίσεως που τον περιβάλλει με την παράλληλη διάσπαση της θεανθρώπινης κοινωνίας

Ο Άγιος Ισαάκ ο Σύρος και ο Άγιος Σιλουανός, ο Αθωνίτης, ο ένας από τους παλαιούς και ο άλλος από τους νεότερους Αγίους και μοναχούς της Ορθοδοξίας - εκφράζουν την ορθή στάση του ορθόδοξου και του μοναχού απέναντι στη φύση λυπούμενοι για ενδεχόμενη μερική ή ολική καταστροφή της. Συγκεκριμένα ο πρώτος λέει: Καρδία ελεήμων είναι η καύση της καρδίας για χάρη όλης της κτίσεως, δηλ. για χάρη των ανθρώπων και των ορνέων και των ζώων και των δαιμόνων και για χάρη κάθε κτίσματος.

Ο δεύτερος λέει: Το Πνεύμα του Θεού διδάσκει την ψυχή να αγαπά όλα τα ζωντανά, έτσι που δεν θέλει ούτε ένα πράσινο φύλλο να κόψει ούτε να πατήσει ένα αγριολούδονδο. Και αυτήν την ευαισθησία την είχαν πριν υπάρξει καν υποψία οικολογικού προβλήματος, με την σύγχρονη τουλάχιστον μορφή του.

Ένας ακόμη εκπρόσωπος του μοναχισμού, αλλά και προφήτης και δάσκαλος του Γένους των Ελλήνων ο εθναπόστολος Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, που αναφέραμε

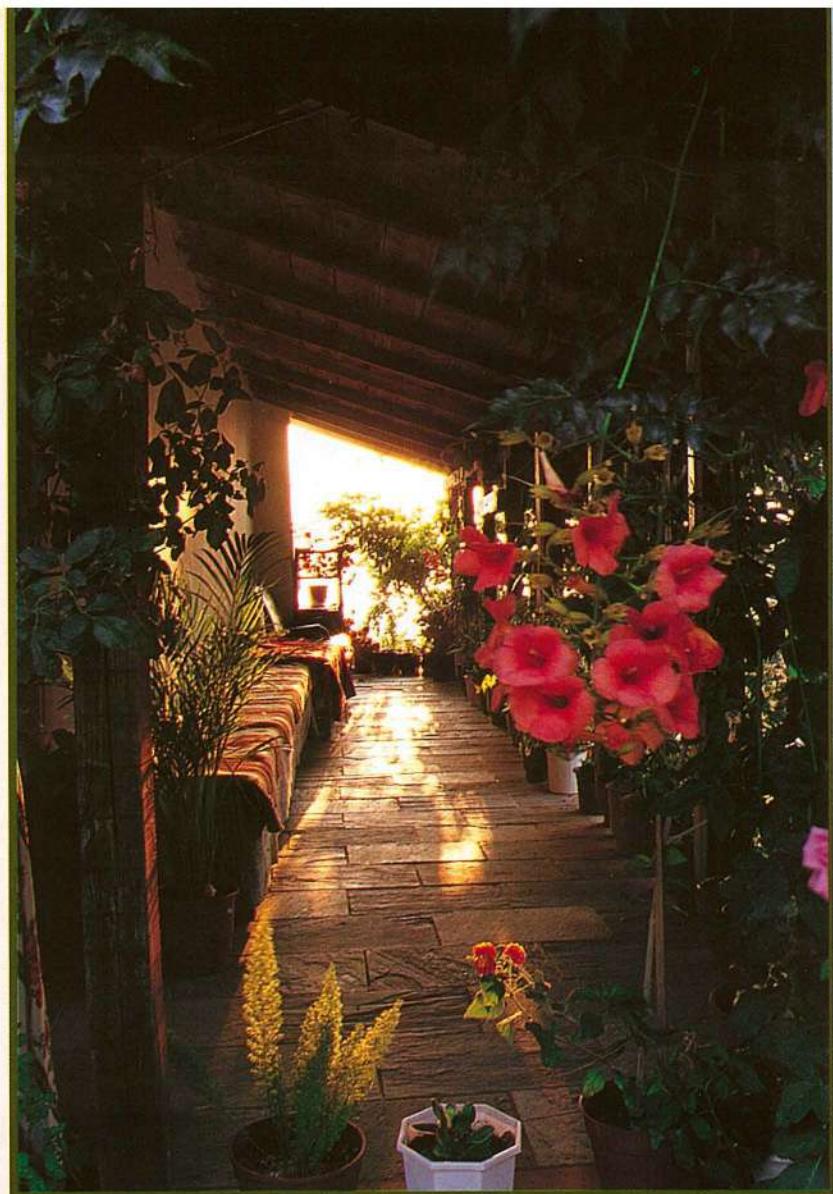
παραπάνω, διατύπωσε πριν από διακόσια και πλέον χρόνια μία προφητεία εντυπωσιακή για το σημερινό οικολογικό πρόβλημα : Οι άνθρωποι θα μείνουν πτωχοί, γιατί δεν θα έχουν αγάπη για τα δένδρα. Για τους ορθόδοξους μοναχούς στη σωστή χρήση - και όχι στην κατάχρηση - του κόσμου και του εαυτού μας βρίσκεται ο σκοπός της ζωής μας και από αυτή τη χρήση εξαρτάται η ισορροπία πρώτα μέσα στον άνθρωπο, στην κοινωνία και στο φυσικό περιβάλλον.

Hορθόδοξη όμως πνευματικότητα δεν βάζει πάνω από τον άνθρωπο τη φύση, γιατί πιστεύει πως χωρίς αυτόν δεν έχουν όλα τα γύρω μας αξία.

Υπάρχει μία ιεράρχηση για τους μοναχούς, που δεν πρέπει να ανατρέπεται: Θεός, άνθρωπος, κόσμος. Ο κόσμος έχει αξία. Η αξία όμως του κόσμου και της φύσεως δεν είναι αυτόνομη, αλλά επερογενής, γιατί μέσα από την ομορφιά της αποδίδει σεβασμό, λατρεία και δοξολογία στον Δημιουργό, που είναι ο Θεός. Ο μοναχός δεν λατρεύει μία δημιουργία χωρίς δημιουργό, παρόλο που αγαπάει και πονάει την κτίση, επειδή ακριβώς είναι δημιούργημα (και μάλιστα “λίαν καλό”) του άκτιστου δημιουργού. Δεν αγαπάει τη φύση εγωκεντρικά, επειδή την έχει ανάγκη προκειμένου να ζήσει και να καλοπεράσει, αλλά την αγαπάει και προσπαθεί να την προστατεύσει, γιατί του ανατέθηκε από το Θεό (στον

άνθρωπο) να προφυλάσσει τη φύση (...“εργάζεσθαι και φυλάσσειν” ήταν η θεϊκή εντολή στη Γένεση). Για τους μοναχούς δεν αρκεί να περιστέλλουμε τις εκδηλώσεις της οικολογικής καταστροφής και του φυσικού κακού αφήνοντας άθικτη την αιτία και την πηγή του κακού, που είναι ο αλλοτριωμένος από το Θεό άνθρωπος. Για τον μοναχό πριν από τη σωτηρία του πλανήτη, προηγείται η σωτηρία του ανθρώπου, που θα πει ο άνθρωπος να γίνει σώος, να γίνει τέλειος. Γι' αυτό και αρνεύται να γίνει φυσιολάτρης και να έχει κοσμοκεντρική - υλιστική θεώρηση των πραγμάτων.

Στην προ Χριστού εποχή η φύση θεοποιήθηκε και θεωρήθηκε ιερή. Έτσι ο άνθρωπος έγινε δούλος της φύσης. Ο φόβος απέναντι στη φύση τον έφερνε στο τέλμα της οπισθοδρόμησης.

Ο Χριστιανισμός απάλλαξε τον άνθρωπο από τη θεοποίηση και τη δουλεία της φύσης. Τον έμαθε να την χρησιμοποιεί με ελευθερία και ευθύνη. Ούτε αυτό το άκρο, αλλά ούτε και το άλλο άκρο της αλόγιστης χρήσης και καταστροφικής συμπεριφοράς είναι αυτό που προτείνει η Ορθοδοξία. Υπενθυνή και όχι εμπαθής κυριαρχικότητα του ανθρώπου στη φύση είναι το ιδανικό της.

Από κείνον τον Ιούλη, πολλές
φορές τα βήματά μου με οδήγη-
σαν, ευλαβικό προσκυνητή, στη

Μονή του Οσίου Νικόδημου.

Άλλοτε για να πάρω δύναμη σε
κάποιες δύσκολες στιγμές κι
άλλοτε, έτσι απλά, για μιά ήρεμη
συζήτηση με τους μοναχούς ή τον
Γέροντα. Πάντοτε, μετά από
κάθε τέτοια επίσκεψη, η ζωή μοι-

άζει πιο απλή και τα προβλήματα
λιγότερο περίπλοκα.

